
BALANÇ D'UNA DÈCADA

ENTREVISTA AL

DR. JOSEP LAPORTE

(ciència): -Ara fa justament una dècada, la revista (ciència) li va fer una entrevista. Quan hi parlava de la seva trajectòria científica, universitària i intel·lectual, feia patent un cert enyorament d'aquesta primera etapa, anterior a la de protagonitzar una tasca política, concretament dins del govern de Convergència i Unió. Han passat deu anys i sempre ha tingut importants responsabilitats polítiques dins del Govern i del Parlament de Catalunya. Com ha viscut l'experiència en el pla personal? ¿Hi haurien d'haver més científics i intel·lectuals en llocs de responsabilitat política?

Dr. Laporte: -Certament recordo molt bé que, fa deu anys, li vaig dir que el meu pas pel govern de la Generalitat seria segurament breu. En aquells moments Convergència i Unió no disposava de majoria absoluta al Parlament i tot feia preveure que el Consell Executiu inicial seria substituït per un altre que disposés d'un suport parlamentari més estable. Altrament jo tenia aleshores 58 anys, la jubilació no arribava fins als 70 i per tant pensava que em reintegraria a la càtedra i que, evidentment, tenia encara un llarga etapa de tasca estrictament universitària.

Una sèrie de circumstàncies inesperades en aquell moment -l'estabilitat imprevista del primer govern Pujol, la confiança reiterada del President, l'anticipació de l'edat de jubilació,

entre d'altres- han fet que el meu pronòstic fos totalment erroni. I encara quan, després de vuit anys al capdavant de la Sanitat catalana, se'm va proposar de seguir al govern en l'àrea d'ensenyament, ho vaig acceptar pensant que, en certa manera, tornava als meus orígens: la universitat i la recerca.

Tot i no haver acomplert el meu desig inicial, és obvi que la tasca amb la qual -amb més o menys èxit- m'he enfrontat ha estat prou estimulant per omplir a bastament la meua vida. Personalment no em penedeixo del canvi de rumb.

No crec, tot i això, que la meua experiència personal s'hagi de generalitzar. Aquesta és una opció personal que en un moment determinat vaig fer, no perquè jo anés al darrer d'un càrrec polític sinó perquè se'm va oferir en un moment -el de la transició- en què hi havia molta feina a fer a casa nostra i molt poques persones amb vocació política disposades a assumir responsabilitats. Per això, de la universitat en van sortir, en començar la dècada dels vuitanta, un nombre important de professors que es van incorporar a l'administració pública. En el cas concret de l'Autònoma podria fer una llarga llista de noms de claustrals del març de 1975 que després han esdevingut parlamentaris, alcaldes, ministres, consellers o alts càrrecs dels diferents nivells de l'administració.

-La seva etapa al capdavant de la conselleria de Sanitat i

Seguretat Social ha estat llarga i densa. ¿Quins serien els trets més destacats de la tasca realitzada, els obstacles i els possibles errors? ¿Com veu el panorama actual de la sanitat catalana, ja a les portes del segle XXI?

-En acabar la meua etapa a Sanitat vaig intentar explicar la tasca feta en tres conferències que foren recollides en una publicació: *La Sanitat i els Serveis Socials a Catalunya 1980-1988*. És difícil resumir en poques paraules tots els problemes abordats i els èxits o fracassos assolits. Tot rememtant-me a aquesta publicació m'atreveiria a dir, en síntesi, que es va fer una extensa tasca en el terreny de la salut pública (vacunacions, càries dental, lluita contra les drogues legals i il·legals, programes de prevenció de malalties cròniques, etc.); que la xarxa hospitalària de Catalunya resultà molt potenciada tant pel que fa als grans centres hospitalaris com, molt especialment, a la millora dels hospitals comarcals; i que es posaren en marxa un bon nombre de programes territorials -ALTEBRAT, Vall d'Aran- i sectorials -transplantaments, Vida als anys, coordinació d'emergències mèdiques- d'una gran transcendència especialment a mig i llarg termini.

Com a temes no resolts prou satisfactòriament podríem citar la reforma de l'assistència primària, tot just iniciada aleshores i que vol encara esforços prosseguits durant molt de temps, i el dels equips radi-

oteràpics per al tractament del càncer, que aquests dos darrers anys ha experimentat una millora important.

Temes competencials a part, el gran problema de la sanitat catalana és, sens dubte, el del finançament. Certament la sanitat és ací i a tot arreu un pou sense fons, però en aquest cas hi ha el doble problema dels recursos relativament escassos destinats a sanitat en el conjunt de l'Estat i de la seva mala distribució territorial.

Altrament, tot i els problemes esmentats i d'altres que sovint surten als mitjans de comunicació (drogaaddicció, sida) penso que l'estat sanitari de la població catalana és excel·lent, amb paràmetres comparables amb avantatge als dels països més avançats. Un índex de mortalitat infantil com el nostre -inferior al 8 per 1000- és una clara mostra de la validesa d'aquesta afirmació.

A llarg termini, però, crec que ens hauria de preocupar el ràpid enveliment poblacional que estem experimentant. Amb un índex de fecunditat ben per sota del necessari per assegurar l'estabilitat demogràfica (1,4 quan hauria d'ésser 2,1) i una progressiva prolongació de les expectatives de vida, aviat arribarem a una situació on el nombre de vells superi el de joves amb tots els greus problemes que això comportarà.

-Un fet sanitari que afecta i preocupa a tothom és, sens dubte, el de les MTS, i un segon fet, que hi està molt vinculat, el de l'anomenada "revolució de la reproducció". Són qüestions que plantegen nous problemes ètics. Què en pensa com a ciutadà i com a polític?

-Amb la descoberta dels antibiòtics semblà per uns moments que les MTS podrien ésser pràcticament eradicades. No obstant això, l'increment de la permissivitat en les relacions sexuals, la resistència de molts gèmens als agents antiinfecciosos habituals, la contracepció farmacològica -que comportà un descens en l'ús dels

mètodes barrera-, el descobriment de la transmissió sexual de malalties conegudes com l'hepatitis B, i, sobretot, l'aparició de la sida han contribuït a tornar a posar-les en primer pla. Sens dubte l'ama més important que tenim en aquest terreny és la de la informació. Per això em sembla molt bé que es facin campanyes que fomentin aquesta informació, tot i que no estigui d'acord amb la forma adoptada en determinats casos.

Pel que fa específicament a la sida -que, com és ben sabut, no és una malaltia de transmissió exclusivament sexual- penso que, en certs moments, hi ha hagut un pànic excessiu. Tot i la seva gravetat -derivada de la manca de tractament específic i, pertant, del pronòstic dolent per a l'afectat-, des del punt de vista col·lectiu la sida no és nide bon tros el problema sanitari més important. Les mesures de prevenció són senzilles i absolutament eficaces i per això la seva expansió -especialment entre els homosexuals- no és tan gran com s'havia temut. Altrament, el coneixement de la sida ha avançat molt en un temps ben escàs i això fa preveure que durant aquesta dècada disposarem d'un agent terapèutic eficaç.

No hi ha dubte que les diverses tècniques de reproducció assistida han vingut a revolucionar el panorama en aquest sector. Sense entrar en consideracions religioses o legals -és obvi que tothom hauria d'actuar d'acord amb la seva consciència i amb la normativa vigent en cada circumstància- cal reconèixer que els problemes morals que plantegen aquestes tècniques són especialment delicats i

que caldria que mai no fossin utilitzades amb una finalitat èticament dubtosa.

-També tenim el problema permanent i preocupant de la drogaaddicció. Ja fa molts anys, va escriure el primer llibre original publicat aquí sobre aquest problema. ¿Quines observacions i reflexions hi incorporaria si ara li demanéssim una nova edició del llibre?

-De l'any 1975 ençà s'han produït molts canvis en el terreny de l'ús i l'abús de drogues. Si en un futur no massallunyà disposode temps per fer-ho, m'agradaria molt poder revisar el llibre publicat fa quinze anys que, no cal dir, hauria d'ésser sotmès a modificacions considerables.

Comprovo, amb una relativa satisfacció, que l'ús de l'heroïna sembla que ja ha tocat sostre mentre que veig amb preocupació que segueix incrementant-se el de la cocaïna.

Afortunadament en aquest terreny els esforços de les diferents administracions s'han traduït en l'aparició d'una xarxa assistencial més ben preparada. El problema és que el drogaaddicte vulgui alliberar-se de la seva servitud. En aquest sentit no hi ha dubte que l'ambient familiar hi juga un paper molt important.

Ara, des del punt de vista de la salut pública a mi em segueixen preocupant més les drogues integrades. Les campanyes antitabac han sensibilitzat força la població i en alguns sectors fins i tot el tabaquisme ha minvat o es fa més difícil practicar-lo. Però la lluita és dura i l'aparell propagandístic a favor del tabac caldrà que sigui encara més limitat si volem reduir la mortalitat per càncer de pulmó o per afeccions cardíco-vasculars com s'està aconseguint en altres països.

Les mateixes consideracions valen per a les begudes alcohòliques. Sembla que baixa el consum de vi però s'incrementa el d'altres begudes, especialment licors d'alta graduació. I així

el nombre de malalts cirròtics no baixarà mai. Sóc conscient que, en aquest sector, la limitació dels excessos publicitaris serà encara més difícil.

-Si em permet hauríem d'abordar una qüestió punyent. Fa deu anys que es parla de les transferències de recerca Estat-Generalitat. Va néixer la CIRIT, que avui presideix, i alguns pensàvem que potser es podia anar encara més enllà i crear una conselleria de Recerca com les que existeixen a la majoria dels països europeus, grans o petits. L'assumpte de les no-transferències ha estat el principal argument, potser, per no crear una nova conselleria, buida de contingut. Però podria ser el cas d'un peix que es mossega la cua. ¿No hi ha faltat voluntat política per crear una situació de facto que, un cop establerta, facilitaria potser millor l'obtenció de les transferències? Penso en d'altres departaments que tenen encara problemes competencials més greus.

-Certament, de la mateixa manera que, per exemple, es va crear l'Institut Català de la Salut (ICS) per rebre el traspàs de l'INSALUD, la CIRIT va néixer com un organisme que havia de fer-se càrrec dels recursos i eventualment dels centres dedicats a la recerca. Tothom sap que les coses no

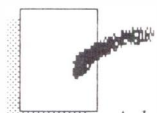
han anat així. No hi ha hagut més traspàsos que els de l'IRTA i ulteriorment els de les universitats. En canvi, els fons dedicats específicament a la recerca i els centres del CSIC radicats a Catalunya segueixen essent administrats des del centre de la Península. No solament això: amb la promulgació de la Llei 13/86 -l'anomenada "Llei de la ciència"- es va crear una estructura absolutament centralitzada que de fet converteix en no res la suposada competència exclusiva que hauríem de tenir d'acord amb l'article 9.7 de l'Estatut. Fa gairebé cinc anys d'això i lamentablement el Tribunal Constitucional encara no s'ha pronunciat sobre el recurs presentat pel govern català.

Tot i això, és obvi que la recerca a Catalunya ha progressat molt durant els darrers anys com ho demostren, per exemple, dos fets recents i ben objectius: l'excel·lent classificació de les universitats catalanes pel que fa a l'avaluació que en aquest sentit ha dut a terme el Ministerio de Educación y Ciencia i l'altíssim nivell de les nostres principals institucions sa-

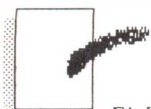
nitàries en l'àrea de la investigació biomèdica.

Certament aquesta realitat ben positiva es deu sobretot a l'esforç dels científics que integren totes aquestes institucions i també -no seria just no reconèixer-ho- al fet que s'han incrementat de manera molt considerable els recursos materials destinats a recerca en tot l'Estat, tot i que siguin distribuïts per organismes en els quals pràcticament no tenim cap intervenció. Ara, tampoc no hi ha dubte que el govern català també hi ha contribuït substancialment. I no solament a través de la CIRIT o de l'IRTA sinó gràcies als notables increments dels pressupostos de les universitats o dels grans hospitals, una part molt significativa dels quals són destinats a tasques de recerca pura o aplicada.

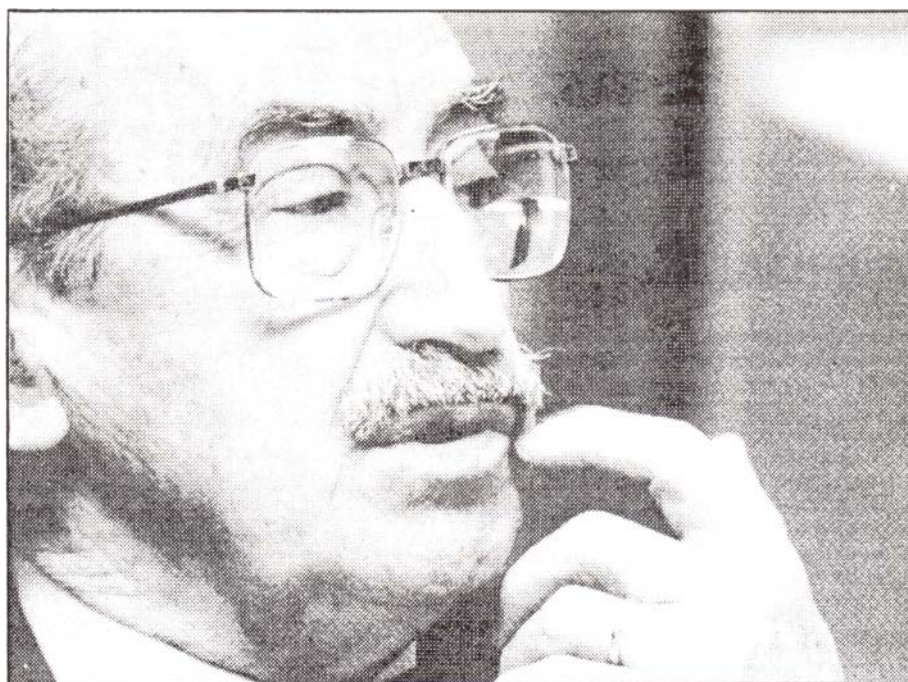
Amb tot, cal reconèixer que, per tal d'aprofitar i estimular el gran potencial que tenim en aquest camp, caldria fer encara més coses i en aquest sentit estem treballant. Voldria recordar, per exemple, la recent publicació d'una obra tan important com és *La recerca*

A la pàgina anterior i en aquesta, el Dr. Laporte durant l'entrevista que (Ciència) li va fer en 1980.

El Dr. Laporte ha anunciat que pensa deixar la política activa.

científica i tecnològica a Catalunya, 1990 i la celebració del col·loqui La recerca a Catalunya, repte de futur amb la participació dels especialistes més destacats que tingueren ocasió d'exposar els seus punts de vista sobre què cal fer a partir d'ara.

La nostra voluntat o -per dir-ho més enfàticament- la ferma decisió del govern de Catalunya -sense esperar més la sentència del Tribunal Constitucional- és la de procedir a una potenciació de la CIRIT i a la formulació d'un pla de foment de la recerca a Catalunya que tingui la seva plasmació material en el proper pressupost.

-No sense relació amb la pregunta anterior, tenim sobre la taula des de fa anys el cas de l'IEC. Quin hauria de ser, segons vostè, l'espai de l'IEC?

-Em sembla obvi que aquests darrers anys l'Institut d'Estudis Catalans ha experimentat canvis molt positius que han contribuït a potenciar-lo encaramés. Sobretot, la seva reestructuració interna l'ha convertit en un organisme més ampli i rejuenit que abasta ara amb autoritat indiscutible tots els àmbits científics. Altrament els pactes signats amb diverses institucions i especialment amb el govern de Catalunya li han permès, entre

altres coses, de disposar d'una base pressupostària molt més sòlida amb la qual pot desplegar una considerable activitat. Ara, no hem de confondre les coses: l'IEC és una institució d'un àmbit -els Països Catalans- molt més ampli que el del govern de Catalunya. Les relacions IEC-Generalitat són certament excel·lents en els moments actuals però mai no hi ha d'haver una subordinació d'una de les dues institucions a l'altra.

Tot i això, no cal dir que el govern de Catalunya està decidit a aprofitar el potencial de tot ordre que té l'IEC. El recent projecte de llei que reconeix l'autoritat lingüística de l'Institut n'és una bona mostra. De manera similar, en el procés de reordenació de la recerca a Catalunya a què m'acabo de referir caldrà tenir en compte l'existència de l'IEC que sens dubte haurà d'exercir el paper d'assessor que per la seva estructura actual li pertoca.

-Finalment, ¿que ens podria fer un diagnòstic (retrospectiu i prospectiu) de la situació del català com a llengua d'expressió científica?

-Des del Manifest de Prada formulat fa uns quinze anys per un grup de científics catalans, no hi ha dubte que s'ha progressat molt. Avui ningú no

dubta de la idoneïtat de la nostra llengua per a qualsevol mena d'expressió. En moltes institucions acadèmiques el seu ús s'ha generalitzat i entretant han estat publicats un bon nombre de vocabularis i diccionaris que han permès la incorporació a la nostra llengua de la terminologia científica moderna.

Això no vol dir, òbviament, que no hi hagi problemes. El castellà segueix essent la llengua dominant entre nosaltres pel que fa a l'ús social, malgrat que dels nostres centres docents ja no en surten promocions que ignorin el català. En aquest sentit els problemes són generals i no limitats al camp científic i cal arbitrar tota una sèrie de recursos per tal d'anar avançant cada dia en el terreny de la normalització de l'ús del català.

No cal dir, altrament, que el català -tal com succeeix en totes les llengües minoritàries- no és, ni és previsible que sigui, un idioma d'expressió científica internacional. En aquest sentit no hi ha dubte que l'anglès és cada cop més omnipresent i que segueix menjant-se terreny de llengües tan importants com l'alemany i el francès. Per això si una recomanació hagués de fer als nostres científics seria la de publicar els seus treballs en català i en anglès. ■